

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ความผิ่เกี่ยวกับเกี่ยวกับการผลิตยาเสพติดเป็นตัวอย่างสำคัญประการหนึ่งทีแสดงให้ เห็นถึงอาชญากรรมซึ่งมีความสลับซับซ้อนในโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญา โดยเฉพาะเมื่อ สภาพเศรษฐกิจและสังคมมีการปรับเปลี่ยนไปในทางที่สลับซับซ้อนมากขึ้นประกอบกับเทคโนโลยี ทีเจริญรุดหน้า เกิดกระบวนการผลิตยาเสพติดโดยวิธีการสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ขึ้น ส่งผลให้ เกิดความเปลี่ยนแปลงในการพิจารณาความรับผิดชอบของบุคคลอย่างมากมาย ทั้งในส่วนของ จำนวนผู้กระทำผิด ,ความเกี่ยวพันของผู้ร่วมกระทำผิดแต่ละฝ่าย ,กระบวนการผลิตที่สลับซับซ้อนและเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก มี การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและสลับซับซ้อนมาใช้ ก่อให้เกิดปัญหา ในทางวิชาการว่า ณ จุดใดของกระบวนการผลิต คือจุดของการ “ลงมือ” ทีแท้จริง

การพิจารณาโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญาของการผลิตยาเสพติดโดยการสังเคราะห์ ทางวิทยาศาสตร์นี้ นอกจากจะอาศัยความรู้ความสามารถในทางกฎหมายเป็นส่วนสำคัญแล้วยังต้อง อาศัยศาสตร์แขนงอื่นมาช่วยในการวินิจฉัยด้วยอย่างไม้อาจหลีกเลี่ยง เช่น วิทยาศาสตร์สาขาเคมี , ชีววิทยา และความรู้ทางการแพทย์ ฯลฯ ซึ่งแตกต่างออกไปจากการพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญา ของอาชญากรรมในยุคดั้งเดิมอย่างมากมาย

ในส่วนของตัวยาเสพติดตามกฎหมายในปัจจุบันมีมากกว่า 100 ชนิด ซึ่งสามารถ แบ่งออกได้ตามลักษณะของที่มาเป็น 2 ประเภท คือยาเสพติดทีได้จากธรรมชาติ (Natural Drugs) และยาเสพติดทีได้จากการสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ (Synthetic Drugs) ซึ่งในขณะนี้ยาเสพติดที ได้จากการสังเคราะห์ซึ่งกำลังเป็นปัญหาสำคัญทีรัฐต้องระดมมาตรการต่างๆมาป้องกันและแก้ไข ก็ คือยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีน ซึ่งแต่เดิมเป็นสารทีใช้ในวงการแพทย์ ต่อมาได้ถูกพัฒนาใช้ในวงการ ทหาร ในช่วงหลังสงครามโลกจึงมีการใช้สารนี้กันอย่างกว้างขวาง และในที่สุดก็ถูกเบี่ยงเบนวัตถุประสงค์ของการใช้กลายเป็นในลักษณะของสารเสพติดจวบจนปัจจุบัน

แต่เดิมแอมเฟตามีน และ เมทแอมเฟตามีน ซึ่งเป็นสารทีใช้ทำยานั้น ถูกกำหนดเป็น วัตถุทีออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติวัตถุทีออกฤทธิ์ต่อจิตและ

ประกาศ พ.ศ.2518 แต่ในปัจจุบันรัฐได้ตระหนักถึงผลกระทบที่ก่อความเสียหายอย่างรุนแรงต่อสังคมจากยาบ้าเกินกว่าจะกำหนดให้เป็นเพียงวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทได้ จึงได้มีประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2539) ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2539 กำหนดให้แอมเฟตามีนและเมทแอมเฟตามีนเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2539 เป็นต้นไป ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับอัตราโทษของความผิดเกี่ยวกับยาบ้าในทางที่รุนแรงขึ้นจนถึงขั้นประหารชีวิต

สภาพปัญหาเสพติดในประเทศไทยนั้นจัดได้ว่ารุนแรงกว่าประเทศใดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวคือเป็นทั้งแหล่งผลิต , เส้นทางลำเลียง ตลอดจนมีการแพร่ระบาดของอย่างรุนแรงทั้งนี้เนื่องจากมีปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการที่เอื้ออำนวยให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทยเป็นไปในวงกว้างยิ่งขึ้น มาตรการและวิธีการแก้ปัญหายาบ้าจึงต้องพัฒนาให้ทันต่อสถานการณ์และพัฒนาประสิทธิภาพตามไปด้วย

การผลิตยาบ้าในเมืองไทยแต่เดิมได้ถูกดำเนินการ โดยบุคคลเพียงไม่กี่กลุ่ม มีการแบ่งแยกกระบวนการผลิตเป็นขั้นตอนใหญ่ๆอย่างเด็ดขาด กล่าวคือมีกลุ่มผู้ผลิตหัวเชื้อเมทแอมเฟตามีนและกลุ่มผู้อัดเม็ด แต่ต่อมาได้พัฒนาไปสู่การผลิตแบบครบวงจร คือมีการผลิตหัวเชื้อและอัดเม็ดในกลุ่มเดียวกันส่งผลให้ลักษณะการกระทำผิดฐานผลิตยาบ้ามีความซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น

ยาบ้าที่แพร่ระบาดในประเทศไทยนั้นแต่เดิมใช้ แอมเฟตามีน (AMPHETAMINE) ซึ่งเป็นวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518 เป็นส่วนผสมสำคัญในเม็ดยาบ้า แต่เนื่องจากแอมเฟตามีนมีราคาแพงเพราะต้องสั่งนำเข้ามาจากต่างประเทศ ดังนั้นกระบวนการผลิตยาบ้าจึงได้หันมาใช้สารเคมีที่มีราคาถูกกว่าและสังเคราะห์ได้ง่ายคือ เมทแอมเฟตามีน (METHAMPHETAMINE) ซึ่งเดิมเป็นวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท 2 เช่นกันมาเป็นส่วนผสมแทน และมีผลออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทของมนุษย์ในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน

เมทแอมเฟตามีน สามารถสังเคราะห์ได้โดยใช้ อีเฟดรีน (EPHEDRINE) เป็นสารตั้งต้นซึ่งเป็นวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518 กระบวนการผลิตโดยใช้เมทแอมเฟตามีนเป็นองค์ประกอบนี้เสียค่าใช้จ่ายน้อยทำให้สามารถลดต้นทุนในการผลิตได้ จึงเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้ลักลอบผลิตยาบ้าทั้งหลาย

การแก้ไขปัญหากลไกการผลิตเมทแอมเฟตามีนจำเป็นต้องใช้มาตรการปราบปรามเป็นสำคัญ โดยจำเป็นต้องมีกฎหมายที่เหมาะสมและระบบการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ประเทศไทยมีตัวบทกฎหมายมากมายหลายฉบับที่สามารถนำมาปรับใช้บังคับเอาผิดกับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการผลิตเมทแอมเฟตามีน เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ที่ให้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในการบังคับการตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด , พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ที่ให้คำนิยามของคำว่า “ผลิต” ยาเสพติดตลอดจนกำหนดความผิดและโทษของการผลิตยาเสพติดเอาไว้ , พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 , พระราชบัญญัติควบคุมโคคาอีน พ.ศ. 2495 ที่มีบทบัญญัติในการควบคุมสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดในบางพื้นที่ของประเทศ , พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ที่นำเอามาตรการสวบค้นและริบทรัพย์สินมาใช้ในการเอาผิดกับบุคคลตัวการใหญ่ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิด รวมตลอดไปถึงระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องในการควบคุมและส่งเสริมให้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอีกมากมายหลายฉบับ

อย่างไรก็ดีแม้ว่ารัฐจะได้พยายามแสดงเจตนารมณ์อย่างเต็มที่ในอันที่จะปราบปรามการลักลอบผลิตยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีกฎหมายและระเบียบที่สำคัญมากมายก็ตาม แต่ด้วยสภาพสังคมที่เจริญรุดหน้าด้วยเทคโนโลยีส่งผลให้กระบวนการผลิตยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนที่กำลังเป็นปัญหาอยู่นี้ กลับสร้างความสลับซับซ้อนในการพิจารณาความรับผิดชอบอย่างมากมาย เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบที่มีอยู่เดิมไม่สามารถกำหนดให้ครอบคลุมเพื่อเอาผิดกับกระบวนการลักลอบผลิตได้ทั้งหมด ก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนในการบังคับใช้และสร้างความไม่มั่นใจแก่เจ้าพนักงานของรัฐ ผู้ปฏิบัติการกึ่งปราบปรามยาเสพติด จนกระทั่งพยายามหลีกเลี่ยงข้อกฎหมายที่ไม่ตนเองไม่มั่นใจนี้ ด้วยการร่อนกระทั่งเกิดผลสำเร็จของการกระทำคือด้วยยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนขึ้นมาก่อน จึงจะทำการจับกุม ซึ่งสร้างความล่าช้าตลอดจนผลเสียหายทั้งในทางวิชาการและทางปฏิบัติอย่างมากมาย

ความไม่ชัดเจนที่สำคัญประการหนึ่งก็คือประเด็นเรื่องจุดแห่งการ “ลงมือ” ผลิตยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนว่าอยู่ ณ ตรงจุดใดในกระบวนการผลิต เนื่องจากกระบวนการสังเคราะห์ยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนมีหลายขั้นตอนและใช้ระยะเวลาที่ยาวนานตั้งแต่ 5 ชั่วโมงไปจนถึง 2 วัน จนเกิดเป็นปัญหาในการพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาว่า บุคคลได้ลงมือกระทำผิดเมื่อใด ซึ่งสมควรที่จะแสวงหาแนวทางแก้ไขเพื่อสร้างความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว

นิยามของคำว่า “ผลิต” ยาเสพติดตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ได้กำหนดไว้โดยกว้างว่า การผลิตหมายถึงการ “ทำ ผสม ปรง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุและรวมบรรจุด้วย” ซึ่งดูเหมือนว่าเกือบจะครอบคลุมในส่วนของตัวบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตในเชิงรูปธรรม แต่ในความเป็นจริงยังขาดความเข้าใจของเจ้าพนักงานของรัฐว่า อย่างเป็นทางการปรง, เปลี่ยนรูป, แปรสภาพ หรือสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ฯลฯ จึงเกิดความไม่ชัดเจนของความรู้ความเข้าใจสำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของกรณีพิพาทคดีแห่งการ “ลงมือ” นั้น ในทางคำราชของต่างประเทศได้ให้แนวทางวินิจฉัยไว้หลัก เช่น

1. หลักความใกล้ชิดต่อผล (The Proximity Rule) ซึ่งศาลไทยได้ยึดถือหลักนี้เป็นแนวทางในการวินิจฉัยเรื่องการพยายามกระทำความผิดว่าเป็นการกระทำลงโดยใกล้ชิดกับผลสำเร็จ อันพึงเห็นได้ประจักษ์แล้ว ดังปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาหลายฉบับ เช่น ฎีกาที่ 1203/2491 และ 1154/2533 ฯลฯ

2. หลักความไม่คลุมเครือ (Unequivocal Rule) การลงมือเกิดขึ้น ณ การกระทำใดที่ต่อเมื่อการกระทำนั้นชี้ให้เห็นได้อย่างปราศจากความสงสัยตามสมควรว่ามุ่งหมายต่อผลอย่างไร หลักนี้หากใช้โดยเคร่งครัด ก็อาจเกิดผลเสียในการพิจารณาเมื่อการกระทำขั้นตอนสุดท้ายอาจไม่ถือเป็นการลงมือก็ได้

3. หลักความเป็นอันตรายของการกระทำนั้น (The Criterion of Danger Rule) เป็นหลักของเยอรมันซึ่งได้วางไว้ว่า การกระทำจะเป็นการ “ลงมือ” ได้ก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นเป็นอันตรายโดยตรงต่อประโยชน์ซึ่งกฎหมายให้การคุ้มครอง กล่าวคือต้องเป็นอันตรายโดยตรงต่อผลประโยชน์ซึ่งกฎหมายให้การรับรองและคุ้มครอง (directly dangerous to interests protect under the law)

4. หลักการกระทำขั้นตอนสำคัญ (The Substantial Step Rule) ของอเมริกาได้วางหลักไว้ใน Model Penal Code ว่าหากผู้กระทำมีเจตนากระทำหรือไม่กระทำการใด ซึ่งเป็นการกระทำ ขั้นตอนที่สำคัญ (Substantial Step) เพื่อให้บรรลุถึงการกระทำผิด ถือว่าผู้กระทำมีการลงมือกระทำแล้ว ซึ่งกำหนดแนวทางของการกระทำไว้ถึง 7 แนวทาง อันอาจนำมาปรับใช้ในเรื่องการผลิตเมทแอมเฟตามีนได้ถึง 5 แนวทาง

สำหรับจุดแห่งการ “ลงมือ” ในกระบวนการผลิตยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์ โดยเฉพาะยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนนั้น เมื่อพิจารณาตามหลักต่างๆที่กล่าวข้างต้นพบว่า

1. ในส่วนของระดับปฏิบัติการ จุดแห่งการ “ลงมือ” ยังมีความแตกต่างกันไปตามแนวคิดของแต่ละหลักที่พยายามอธิบายจุดของการลงมือ เช่น ตามหลักความใกล้ชิดต่อผล และหลักความเป็นอันตรายของการกระทำนั้น จุดของการ “ลงมือ” อยู่ที่การปรุง-ผสมเพื่อให้เกิดเป็นเมทแอมเฟตามีน ส่วนตามหลักความไม่คลุมเครือ การ “ลงมือ” อยู่ที่การจัดเตรียมสารเคมีและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็นจนพร้อมแก่การผลิต และตามหลักการกระทำขั้นต้นตอนสำคัญ จุดของการ “ลงมือ” อยู่ที่การกระทำขั้นต้นตอนสำคัญซึ่งมีมากมายหลายจุดในกระบวนการ

2. ในส่วนของผู้กระทำความผิดในองค์กรอาชญากรรมระดับอื่นๆ พบว่า ระดับ BOSS และ UNDERBOSS การ “ลงมือ” ที่เกิดตามหลักต่างๆ เป็นเพียงการ “ลงมือ” ในฐานะเป็นผู้ใช้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 ส่วนความรับผิดชอบในฐานะพยายามและความผิดสำเร็จจะต้องรองนกว่าระดับปฏิบัติการจะมีการ “ลงมือ” ในกระบวนการผลิตที่แท้จริง ส่วนหัวหน้าจุดปฏิบัติการนั้น การ “ลงมือ” ในส่วนของตนเป็นเพียงการ “ลงมือ” ในฐานะผู้ใช้และผู้สนับสนุน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 และ 86 ส่วนการรับผิดชอบในฐานะพยายามและความผิดสำเร็จล้วนขึ้นอยู่กับ การ “ลงมือ” ของระดับปฏิบัติเช่นกัน ความรับผิดชอบฐานผลิตเมทแอมเฟตามีนของทั้ง 3 ระดับนี้ จึงต้องขึ้นอยู่กับ การ “ลงมือ” ของระดับปฏิบัติ ซึ่งเป็นปัญหาของการนำตัวการใหญ่ที่อยู่เบื้องหลังมารับโทษทางอาญา

จากสภาพปัญหาดังกล่าว รัฐได้พยายามที่จะอุดช่องโหว่ของการนำตัวบุคคลผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมายให้ได้ และในที่สุดได้มีการตราพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ขึ้น โดยกำหนดให้มีมาตรการ “สมคบ” เพื่อเอาผิดเป็นพิเศษในฐานะสมคบแก่บุคคลผู้ตกลงกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ต้องรับโทษตามกฎหมาย โดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีการลงมือกระทำความผิดตามกฎหมายยาเสพติดที่ได้สมคบกันนั้นและไม่จำเป็นต้องมีตัวยาเสพติดของกลาง ก็สามารถดำเนินคดีเพื่อเอาผิดและลงโทษแก่บุคคลดังกล่าวได้ ภายใต้เงื่อนไขการตรวจสอบและอนุมัติจับกุม และการนำสืบพฤติการณ์การกระทำผิดที่น่าเชื่อถือ

สำหรับตัวอย่างของคดีลักษณะดังกล่าวนี้ ได้เคยมีคำพิพากษาของศาลอาญาที่ลงโทษผู้กระทำความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ทั้งที่ไม่มีประจักษ์พยานและตัวยาเสพติดของกลาง ในคดีเลข

ได้แก่คดีของนายสมบุรณ์ อยู่เล่าห์ ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาและยกตัวอย่างไว้ในบทที่ 4 จากคดีดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่า เจ้าหน้าที่ผู้บังคับการตามกฎหมายของไทยควรจะได้ศึกษาและกล้าที่จะประยุกต์ใช้เพื่อดำเนินการลักษณะดังกล่าวในคดีความผิดเกี่ยวกับการผลิตยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์(ไม่ว่าจะเป็นชนิดหรือประเภทใด)ที่พบว่า จุดแห่งการลงมือทางทฤษฎีได้ปรากฏอยู่ในกระบวนการผลิตแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องรอนจนได้ด้วยยาเมทแอมเฟตามีนออกมาเสมอไป อาศัยเพียงการนำสืบพิสูจน์เจตนาประกอบพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในคดีโดยละเอียดอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และน่าเชื่อถือ จนศาลรับฟังและพิพากษา ลงโทษผู้กระทำผิดทั้งที่ไม่มียาเสพติดของกลางในคดีแต่อย่างใดได้

ในการวิเคราะห์หาจุดแห่งการ “ลงมือ” กระทำความผิดและความรับผิดทางอาญาของบุคคลในกระบวนการผลิตยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์โดยมียาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนเป็นกรณีศึกษาดังกล่าวที่ผ่านมา นั้น อาจสรุปได้ว่า ในขณะนี้โดยลำพังแต่เพียงพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 นั้น แม้ว่าจะได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตลอดจนคำนิยามของ “ผลิต” เอาไว้แล้วก็ตาม แต่จากความรู้ความเข้าใจของเจ้าพนักงานของรัฐในปัจจุบันก็ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอในเรื่องของจุดแห่งการ “ลงมือ” ในทาง จนเกิดความไม่มั่นใจและไม่กล้าตัดสินใจดำเนินการของเจ้าพนักงานของรัฐผู้เกี่ยวข้อง อันนำมาซึ่งปัญหาในทางวิชาการและทางปฏิบัติมาช้านาน

ปัญหาความไม่ชัดเจนในความรู้ความเข้าใจดังกล่าวนี้ ส่วนหนึ่งมาจาก

1. บทบัญญัติทางกฎหมาย ในส่วนของคำนิยามที่ไม่สามารถระบุถึงรายละเอียดของการผลิตยาเสพติดอันเป็นความผิดไว้ได้ทั้งหมด เนื่องจากพัฒนาการของเทคโนโลยีที่รุดหน้าส่งผลต่อการพัฒนาของกระบวนการผลิตเมทแอมเฟตามีนให้ไปในทิศทางและขอบเขตกว้างไกลเกินกว่าที่ตัวบทกฎหมายจะคลี่คลาย พัฒนา หรือผ่านกระบวนการแก้ไขปรับปรุงให้ทันสมัยหรือครอบคลุมได้ทั้งหมด และเป็นการยากที่กฎหมายจะบัญญัติให้สามารถครอบคลุมได้หมดทุกเรื่อง

2. กระบวนการตีความของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร เจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่บังคับการตามกฎหมายส่วนใหญ่ขาดความรู้ความชำนาญทางกฎหมาย บางส่วนไม่ได้จบการศึกษาทางกฎหมาย และบางส่วนก็ขาดความมั่นใจในการตีความกฎหมายเพื่อการปฏิบัติงาน ทำให้ไม่กล้าที่จะดำเนินการจับกุมผู้กระทำผิดเพื่อดำเนินคดีในขณะที่ยุติคดี “ลงมือ” กระทำความผิดใน “ทางทฤษฎี” แล้ว แต่จะกลับรืออยู่จนกระทั่งเกิดผลผลิตสุดท้ายคือเมทแอมเฟตามีนออกมา ซึ่งใช้ระยะเวลาเนิ่นนานโดยไม่มีเหตุผลอันควร ทั้งที่การพยายามกระทำผิดได้เกิดขึ้นแล้ว

ผลที่ตามมาของความไม่ชัดเจนดังกล่าวส่งผลให้การปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ของรัฐล่าช้าเกินสมควร เนื่องจากเมื่อเกิดความไม่มั่นใจในจุดแห่งการ “ลงมือ” กระทำ ความผิด ก็จะต้องรอคอยจนกระทั่งได้กระทำผิดจนสำเร็จ เกิดเป็นผลผลิตสุดท้าย คือ ยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีน จึงจะดำเนินการจับกุม ทั้งที่ในทางทฤษฎีมีการ “ลงมือ” ผลอีกประการหนึ่งของได้แก่เรื่องความรับผิดชอบพยายามผลิตเมทแอมเฟตามีน ที่แทบจะไม่มีผู้ใส่ใจ จะรอแต่ความผิดสำเร็จเท่านั้นเพื่อป้องกันตนเองจากการถูกดำเนินคดีกลับ

5.2 แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะ

ในขั้นนี้ผู้เขียนขอเสนอแนวทางการแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายแนวทางอย่างผสมผสานกัน ดังต่อไปนี้คือ

1. แนวทางแก้ไขในทางกฎหมายและการบังคับการตามกฎหมาย

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ปัญหาของเรื่องพิจารณาจุดแห่งการ “ลงมือ” กระทำ ความผิดเกี่ยวกับการผลิตเมทแอมเฟตามีน มาจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ด้วยบทกฎหมายเองที่ไม่อาจบัญญัติได้ครอบคลุมในทุกกรณีและทันต่อสถานการณ์และสภาพปัญหา ประการที่ 2 เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดความรู้ทางกฎหมายที่เพียงพอหรือขาดความมั่นใจในการตีความ ด้วยบทกฎหมาย จนไม่กล้าที่จะดำเนินการในขณะที่มีการลงมือแล้วในทางทฤษฎี แต่จะรอจนกระทั่งความผิดสำเร็จเกิดผลผลิตของกระบวนการผลิตออกมาเป็นเมทแอมเฟตามีนเสียก่อน ดังนั้น แนวทางแก้ไขในทางกฎหมายที่ผู้เขียนใคร่ขอเสนอแนะ คือ

1.1 เนื่องจากด้วยบทกฎหมายไม่สามารถบัญญัติให้ครอบคลุมไปในเรื่องทุกเหตุการณ์ แนวทางหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหานี้ คืออาจนำเอาหลักกฎหมายอาญาทั่วไปที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน มาใช้บังคับกับความผิดเกี่ยวกับการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือกับยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์โดยเฉพาะ เพื่อให้ครอบคลุมถึงการกระทำทั้งกระบวนการผลิตให้มากที่สุด โดยอาจมีบทบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ในลักษณะที่ว่า “การเตรียมกระทำการใด ๆ ในกระบวนการผลิตหรือเพื่อการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ให้ถือว่าเป็นความผิดและรับโทษเท่ากับการเป็นความผิดสำเร็จ” ด้วย เป็นต้น

บทบัญญัติลักษณะดังกล่าวจะส่งผลให้การเตรียมกระทำความผิดฐานผลิตยาเสพติดประเภท 1 ต้องรับผิดและโทษเท่าความผิดสำเร็จไปโดยปริยายซึ่งเป็นการขยายขอบเขตของความรับผิดชอบกลับไปจนถึงขั้นเตรียมการด้วย ปัญหาตรงส่วนของการ “ลงมือ” ก็จะหมดไปได้ในระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ดี แม้จะมีการกำหนดด้วยกฎหมายในลักษณะเช่นนี้ ก็ยังคงไม่สามารถครอบคลุมได้ทั้งกระบวนการ เพียงแต่ขยายกลับเข้ามาถึงขั้นเตรียมการเท่านั้น การกระทำบางส่วนที่ห่างไกลออกมาจากว่่านั้น เช่น การบงการของ BOSS หรือเรื่องอื่น ๆ อาจไม่ได้รับการครอบคลุมให้ต้องรับผิดด้วย หรือยังไม่เกิดความชัดเจนเพียงพอ ปัญหาเดิมบางส่วนก็จะยังคงอยู่ต่อไป

ในส่วนของกรณีจะนำหลักกฎหมายเรื่อง “การเตรียม” มาใช้กับกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดนี้ นายอรรถพล ลิขิตจิตตะ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. มีความเห็นว่า เป็นเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อประชาชนคล้ายกับมาตรการสมคบ ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 แต่เดิมมีการนำมาใช้แค่เพียงบางฐานความผิดร้ายแรงในประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น หากจะนำเอาเรื่องการเตรียมการมาใช้ในความรับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิตยาเสพติดอาจต้องมีการถ่วงรอกโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เหมือนเช่นการพิจารณาคำเนิการในความผิดเกี่ยวกับการ “สมคบ” ด้วย เพื่อมิให้เกิดการถ่วงถ่วงกันให้ผู้บริสุทธิ์ต้องเดือดร้อน

1.2 เนื่องจากประเทศไทยมีการบังคับใช้ “มาตรการสมคบ” ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 แล้ว ซึ่งมาตรการสมคบนี้สามารถเอาผิดกับผู้กระทำได้โดยการกระทำเพียงแต่ “การตกลงกัน” ว่าจะกระทำความผิดเท่านั้น หากสามารถบังคับใช้มาตรการ “สมคบ” กับการผลิตเมทแอมเฟตามีนให้เต็มประสิทธิภาพ โดยย้อนเอาผิดไปถึงทั้งในระดับของ BOSS ,UNDERBOSS หัวหน้าชุดปฏิบัติการ ฯลฯ ก็จะสามารถแก้ไขปัญหในส่วนนี้ได้ โดยในกรณีนี้ไม่จำเป็นต้องแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายแต่อย่างใด เพียงแต่นำมาตรการดังกล่าวมาบังคับใช้อย่างเต็มที่เท่านั้น

1.3 เมื่อกฎหมายที่มีอยู่ ยังขาดรายละเอียดที่ชัดเจนของการลงมือกระทำความผิด ในอีกแนวทางหนึ่งผู้เขียนจึงเห็นว่า อาจกำหนดให้มีบทบัญญัติพิเศษเพิ่มเติม โดยเฉพาะสำหรับเรื่องนี้ เพื่อกำหนดให้เกิดความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับการผลิตยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์อย่าง สามารถครอบคลุมไปทั้งกระบวนการผลิตยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์ทุกชนิด หรือตามชนิดที่

กำหนดในประกาศหรือกฎกระทรวง โดยอาจมีการบัญญัติเพิ่มเติมเป็นพิเศษในกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ยกตัวอย่างเช่น

“มาตรา..... ในความผิดเกี่ยวกับการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ให้ถือว่า การกระทำในชั้นตอนต่อไปนี้เป็น การลงมือ “ผลิต” ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 แล้ว และต้องรับโทษตามกฎหมายเท่าความผิดสำเร็จ กล่าวคือ

- 1) การบงการ ,การถ่ายทอดการบงการหรือคำสั่ง ไม่ว่าจะโดยวิธีใดๆ
- 2) การเตรียมสถานที่ หรือวัสดุอุปกรณ์ที่มีส่วนสำคัญในกระบวนการผลิต หรือบุคคลผู้ร่วมในกระบวนการผลิต รวมไปถึงการขนส่งสิ่งของหรือบุคคลเหล่านั้น
- 3) การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตแม้เพียงชั้นตอนใดชั้นตอนหนึ่ง รวมถึงการแบ่งหรือรวมบรรจุ จนกระทั่งถึงชั้นตอนที่ได้สารเสพติดออกมา
- 4)อื่นๆ.....”

ทั้งนี้โดยนัยเดียวกับแนวทางต่าง ๆ ตาม “หลักการกระทำชั้นตอนสำคัญ” ของสหรัฐอเมริกา เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบที่ครอบคลุมไปทั้งกระบวนการผลิตเมทแอมเฟตามีน

1.4 แนวทางการแก้ไขโดยการพัฒนาการบังคับใช้กฎหมาย ดังได้อธิบายว่า สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของปัญหาการลงมือกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการผลิตยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์ คือ ปัญหาการตีความของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายซึ่งยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่บังคับการตามกฎหมายจำนวนมากยังขาดความรู้ความชำนาญทางการใช้กฎหมาย บางส่วนไม่ได้จบการศึกษาทางด้านกฎหมาย และบางส่วนก็ขาดความมั่นใจในการตีความกฎหมายเพื่อการปฏิบัติงาน หรือได้แต่รับฟังการสอนวิธีการและแนวทางการทำงานมาจากเจ้าหน้าที่รุ่นก่อนๆ สอนตามกันมา ทำให้ไม่กล้าฝึกแนวที่จะดำเนินการจับกุมผู้กระทำผิดเพื่อดำเนินคดี ในขณะที่บุคคลนั้นได้ “ลงมือ” กระทำ ความผิดใน “ทางทฤษฎี” แล้ว แต่กลับรืออยู่จนกระทั่งเกิดผลผลิตสุดท้าย คือเมทแอมเฟตามีนออก ซึ่งใช้ระยะเวลาเนิ่นนานโดยไม่มีเหตุผลอันควร ทั้งที่การกระทำผิดได้เกิดขึ้นแล้ว

ดังนั้น แนวทางแก้ไขอย่างหนึ่งสำหรับสภาพปัญหาดังกล่าว นอกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องแสวงหาความรู้ความเข้าใจในข้อกฎหมายที่ตนเองใช้ในการปฏิบัติงานปกติแล้ว ก็จะต้องกล้าที่จะตีความและบังคับใช้กฎหมายในเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ เมื่อได้ศึกษาหาความรู้ความเข้าใจในข้อกฎหมายเกี่ยวกับการ “ลงมือ” กระทำ ความผิดจนพบว่าจุดของการ “ลงมือ” อยู่ ณ ที่ใดของความเกี่ยวพันในกระบวนการผลิตเมทแอมเฟตามีนของบุคคลผู้กระทำผิดนั้นแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ควรมั่นใจและกล้าพอที่จะเข้าจับกุมดำเนินคดีในจุดแห่งการ “ลงมือ” ที่ตนมั่นใจนั้น

ได้ในทันที ไม่จำเป็นต้องรอนถึงความสำเร็จหรือจนเกิดผลผลิตสุดท้าย คือเมทแอมเฟตามีนออกมาเสียก่อน เพราะตราบไคหากเจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่กล้าที่จะตีความและดำเนินการเช่นนี้ ไม่ว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างใดขึ้นมาอีก หากเกิดความไม่ครอบคลุมหรือชัดเจนขึ้นในบางปัญหา(ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ปกติที่กฎหมายไม่สามารถบัญญัติครอบคลุมไปได้ทุกเรื่อง) เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นก็จะไม่ยอมดำเนินการอีก แต่จะรอนจนกระทั่งเกิดความผิดสำเร็จ กลับวนเวียนซ้ำไปตามแนวทางเดิม ตราบนั้นสภาพปัญหาเหล่านี้ก็จะยังคงอยู่ตลอดไป

2. แนวทางการแก้ไขปัญหในด้านอื่นๆ เช่น

2.1 รณรงค์และสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตัดสินใจเข้าทำการจับกุมคดีผลิตยาเสพติดในช่วงที่มีการ “ลงมือ” ในทางทฤษฎี โดยไม่ต้องรอให้เกิดผลผลิตสุดท้ายคือตัวยาสเสพติดเสียก่อน แล้วรีบทำเป็นคดีนำขึ้นสู่ศาลเพื่อพิจารณาพิพากษาวางบรรทัดฐานในทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนเกิดเป็นแนวทางวิชาการ

2.2 ส่งเสริมให้มีการศึกษา สัมมนา หรือกระทำการอื่นใดในทางวิชาการเพื่อแสวงหาความชัดเจนของการ “ลงมือ” ผลิตยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์

2.3 ส่งเสริมให้มีการร่วมประชุมหารือในระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสวงหาความชัดเจนและครอบคลุมของการ “ลงมือ” ในกระบวนการผลิตยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าว เช่น พิจารณาความจำเป็นในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่ หรือมีประกาศหรือกฎกระทรวงที่กำหนดลักษณะของการผลิตในกระบวนการผลิตยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์ให้ชัดเจนขึ้น หรือ วางแนวทางให้เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความสำคัญและกล้าในการตีความและบังคับใช้กฎหมายอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี สำหรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้เขียนเห็นว่า ไม่มีแนวทางใดที่จะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ได้ดีที่สุด แต่จำเป็นต้องนำแต่ละแนวทางมารวมกันแก้ไขปัญหาย่างผสมผสานตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและครอบคลุมสภาพปัญหาในทุกด้านต่อไป